

Süheyla Karaca Hanönü

ÂLEMLERİN SÜREKLİLİĞİ VE DİĞER HİKÂYELER İLE YAZIN İNŞASI

Âlemlerin Sürekliliği ve Diğer Hikâyeler, Murat Gülsoy'un Can yayınlarından okurla buluşan eseri. Bu kitabı okurken Murat Gülsoy'un yazarlık atölyesi derslerine katılmış gibi hissedebilirsiniz. Âlemlerin Sürekliliği, on bölümün yer aldığı küçürek bir roman iken, yedi hikâyeden oluşan Diğer Hikâyeler başlıklı birinci bölümde de kurmaca kavramını masaya yatıran bir anlatıcıyı buluruz.

Yazma eyleminde birtakım teknikler, yazmanın adabı, yaratıcılık kısmı, gizem serpiştirilmiş noktalar, merak duygusu eşliğinde dingin bir sürükleyicilik...

“Diğer Hikâyeler” başlıklı bölümde hem kurmaca tadını hem de kurmaca dersini bir potada topladığına tanık olarak daha ilk hikâyede kurmaca gerçeğin neresinde duruyor, diyebilirsiniz. Kurmaca üzerine araya serpiştirilen bilgiler, yapılan telmihler altı çizilesi...

İnsanın kimyasını değiştiren aşk hikâyesi ile birlikte kurmacasına malzeme toplamak için göstermelik aşk yaşayan popüler bir yazarın ele alındığı “Kasiyer” adlı hikâyesinde araya sık sık girip yorumunu yapan anlatıcıyı buluruz. Anlatıcı bu durumuna da şöyle bir yorumlamada bulunur:

“Bu noktada parantez açmama izin verin. Biliyorum bu tarz bir anlatım, yani anlatıcının hikâyeyi bölüp araya girerek birtakım düşüncelerini öne sürmesi hem eski ve gözden düşmüş bir üsluba işaret eder hem de modern okurun canını sıkar. Araya girip ne söylerseniz söyleyin, okur ‘bırak da bunları hikâyeye kendi anlatsın, tercümana ne gerek var’ diye yüzünü buruşturur. Ben samimi bir edebiyattan yanayım fakat bunun istismar edilmesini de hoş karşılamam.”

Bir yazarın yetmiş yıl önce yapılmış numaraları kendisi bulmuş gibi sunması, kahramanlarını sıra dışı bir duyarlılık ve zekâya sahipmiş gibi anlatmasının ne kadar doğru olabileceğini vurgulayıp “Sanki sıradan insanların hayatları anlatılmaya değmezmiş gibi. Oysa sıra dışı insanlar, edebiyatın kötü malzemeleridir.” tespitinde bulunur.

Bir yazarın kahramanlarının kendisi olduğunu ima etmesinin iğretliliğini vurgular; çünkü ona göre bu yazarın amacı kahramanlarının üzerine basarak bir yere tırmanmaktır. Bunu edebiyata yapılan en büyük ihanet olarak görür.

Sıradan insanlarla yakınlık kurup insanlar üzerinden deney yaparak kendi kurmacasına malzeme toplamak bir yazar huyu mudur, sorusunu sorup bunun etik boyutunu masaya yatırır. Natüralist olma bağlamında bir yazarın bir insanı kullanarak kurmacasını inşa etmesinin ne denli etik olduğunu sorgular. Tıpta olduğu gibi edebiyatta da etik bir değerlendirme olması gerekliliğine dikkat çeker. Bir yazarın bir insan üzerinden deney yapmasının çok ağır bedeli olması gerektiğini gündeme taşıyarak şu yargıya varır: “Hiçbir sanat yapıtı bir insanı mutsuz etmeye değmez.”

Metinlerde ihmal edilen karakterlere nasıl mercek tutulabileceği, yazmanın sorunlarla başa çıkabilmede iyi bir yöntem oluşu, edebiyatı edebiyat yapan en ilginç mekanizmalardan birinin yazdıklarının bir gün okunacağını bilerek yazmanın zorlayıcılığı olduğunu belirtir yazma eylemi üzerine. Solipist yazar özelliklerini açar, sırlar azaldığında gerginliğin de azaldığını salık verir. Yazarların

anlaşılmaz huyları olabileceğini, sıradan insan olamayacaklarını, yazmanın başlı başına bir kaydetme süreci olduğunu vurgular.

“İçimde fısıllayan bu sesi çok iyi tanıyorum. Bu ses, bugün yeni bir hikaye yazacağımı söyleyen o benim güzel hüthüt kuşumun sesi...”

Bu cümleler ile biten ikinci hikâye olan “Hüthüt Kuşu”nda okuru alıntılardan hareketle kitap kitap gezdiren bir anlatıcıyı buluruz. Yazar olan anlatıcı karakter iç muhasebe yaparken bir gün yan komşusunun oğlunun ödevine yardım için kapısını çalması ile edebiyatın büyüdüğü dünyası ile karşılaşır. Ödevde on bir tane cümle verilip bu cümlelerin hangi yazarların hangi kitaplarından alıntı olduğu sorulmuştur.

“Kalemi yonttum. Yonttuktan sonra tuttum öptüm. Yazmazsam deli olacaktım.” sözünden Sait Faik’in Haritada Bir Nokta’sına, “Ne olur, biraz daha oturun! Hiç uykum yok.” sözünden Ahmet Hamdi Tanpınar’ın Bir Yaz Gecesi’ne götürür okuru. Alıntılar eşliğinde Tahsin Yücel, Tomris Uyar, Ömer Seyfeddin, Oğuz Atay, Ferit Edgü, Bilge Karasu, Sevgi Soysal, Adalet Ağaoğlu, Orhan Pamuk gibi sanatçılar kurmacaya konuk olarak edebiyat şölenine dönüşür metin.

Yazar olan karakter, çocuğa mahcup olmamak için bu cümlelerin hangi yazarlara ait olduğunu anımsamaya çalışıp araştırırken bir yandan da bir öğretmen neden böyle bir ödev verir, diyerek internet üzerinden öğretmeni araştırmaya koyulup ödevin mantığını çözdükten sonra hiç tanımadığı o kadınla bambaşka hayatları yaşarken aynı metinleri okuyup zevk aldığını fark ederek edebiyatın ne müthiş bir büyü olduğunu bir kez daha idrak edip ilhamını da almış olur.

“Demek yeniden yazmak istiyorsun. Peki, tekrar yazmaya başlamak için, Candan’ın arkadaşlarından biriyle Candan’ın yatağında basılman mı gerekiyordu? Bayağılaşman mı gerekiyordu? Amaçsız hayatına renk gelsin diye mi aldatıyordun Candan’ı? Yoksa ondan kurtulmak için mi bu tehlikeli yolu seçtin? Demek yazmak istiyorsun... Ne yazacaksın peki? O hayatın içinde bir yabancıydın. O Candan’ın hayatıydı. Sen bir elma kurduydun. Kocaman, kırmızı bir elmanın içine yerleşmiş bok rengi bir kurtçuk. Tembelce yiyordun onun hayatını. Onu mutlu edecek bir şeyler yapmaya bile tenezzül etmiyordun.”

Vazgeç adlı hikâyesinde yazma yeteneğini kaybedip olmayacak şeyler yaparak evinden kovulan bir karakteri buluruz.(Karakterlerin genel itibarıyla yazar olması da dikkat çekici bir durum.) bu hikâyeyi okurken yazmak için acıdan geçmek, zor koşullarda bulunmak mı gerekir diye düşünebilirsiniz.

S.O.S’da kendisine bir beden küçük gelen bir hayatın içine fırlatılmış, cipi su gibi benzin yakınca LPG taktırmayı düşünen, aylardır işsiz kalan Gazeteci Cem’i buluruz. Bu hikâyede statü farkı olan yalnız insanların buluşmasına tanık olurken “Modern insanı ancak yeni bir din etkileyebilir.” sözü üzerine düşüncelere dalabiliriz.

Küçürek roman olan Âlemlerin Sürekliliği’nde annesinin isteği üzerine -ailevi sebeplerle daha önce hiç görüşmediği- bir akrabasını ziyarete giden genç bir yazar vardır. Nezih bir muhitte, ihtişamlı bir evde onları hasta yatağında karşılayan Doktor Vedat Enişte ile aralarında kitapların dünyası ile oluşan bir bağ olur. “Kusura bakmayın sizi böyle yatakta Oblomov gibi karşılıyorum.” diyen bir akrabaya sahip olmak onu şaşırtır. Edebiyattan hoşlanan, kitaplığı olan, üstelik başucunda kendi kitabına yer veren bir akraba...

Bin Bir Gece Masalı tadında hikâye anlatıcılığı da başlamış olur. Bu buluşmalar genç yazarın Kutsal Emanetlerin çalınması ile ilgili yarım kalan polisiye tarzındaki hikâyesini tamamlama şevkini de artırır.

“Her şeyin bir sonu vardır. İlişki de canlı bir varlıktır. Doğar, büyür, serpilir güzelleşir ve sonra yaşlanıp ölür. Öldüğü kabul edilmeyen bir ilişki, canlı cenaze haline gelir. Onu taşımaya çalışanlar için ağır bir tabuta dönüşür. Ve insanlar bu ağır tabutu gittikleri her yere taşırlar. Ben bu ağır yükü taşımak istemiyorum. Her şey daha da kötüleşmeden buna bir son vermeliyiz.” diyerek kendisinden ayrılan sevgilisi Ece, roman boyunca bilinçaltı olarak çıkar ortaya. Ece üzerinden aşk ve ilişkiler üzerine yorumlarla da karşılaşırız.

Bilgi aktarıcılığı bu bölümde de devam eder. Anlatıcı, hikâyesi için Kutsal Emanetler listesini sıralar. Olağanüstü marifeti olduğunu söylediği Musa'nın asası karşısında düşündürür. Hz. Muhammed'in teyemmümde kullandığı taşın üzerindeki Asurlar dönemine ait elli yedi satırlık çivi yazısına odaklar. Anlatıcıyla birlikte o tablette ne yazıldığını siz de merak edip araştırmak isteyebilirsiniz. Âlemlerin Sürekliliği, yerli malzeme ile ne tür bir polisiye hikâye ya da roman yazılabileceğine dair işaret fişeği olur. Ziegarnik etkisi yapar Kutsal Emanetler hikayesi ile.

Karakterin Vedat Enişte ile konuşmaları, Sakal-ı Şerif projesi, Pervin ile tanışması, Ece ile karşılaşması, yazdığı hikâyeler, yolunu kesen adamlar, Vedat Eniştenin ölüm haberini alışı ve vasiyetinde kendisine bırakılan mektubun olduğunu öğrenmesi, Aşiyân mezarlığındaki hali, mezarlıkta dahi edebiyata dair denk geldiği Tanpınar'ın mezar taşı...

“Mezarlığa girdiğimde Tanpınar'ın mezar taşındaki mısralar, aldığım ölüm haberiyle dağılmış olan ruhuma adlandıramadığım bir ilacın etkisini yapmış, beni büyülemişti. ‘Ne içindeyim zamanın/ Ne de büsbütün dışında...’ Hemen zihnimde gerisini tamamlamıştım: ‘Yekpare geniş bir ânın/ Parçalanmaz akışında...’”

İşte edebiyat böyle umut fısıldayan, büyülü bir dünya diyebileceğiniz, içine edebi vefanın da giydirildiği bir kitap...